

WSZECHŚWIAT

PISMO PRZYRODNICZE

N 1.

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYRODNIKÓW IM. M. KOPERNIKA

TREŚĆ ZESZYTU:

- Zdzisław Pazdro. Wycieczka geologiczna do Marokka.
Bolesław Skarżyński. Chemja hormonów płciowych.
Irena Wasiutyńska. Kilka słów o działaniu jednego z typów łącznic
automatycznych.
Kronika naukowa. Nowe metody laboratoryjne.
Ochrona przyrody. Krytyka i biblijografia. Miscellanea.
-

1931

Do pp. Współpracowników!

Wszystkie przyczynki do „Wszechświata” są honorowane w wysokości 10 gr. od wiersza.

PP. Autorzy mogą otrzymywać dowolną liczbę odbitek po cenie kosztu.

Redakcja odpowiada za poprawny druk tylko tych przyczynków, które zostały jej nadesłane w postaci maszynopisów.

Ze względu na szczupłość miejsca, prosimy uprzejmie pp. Autorów komunikatów z laboratorjów o możliwą zwięzłość. Rozmiary komunikatu nie mogą przekraczać 1000 liter. Autorzy otrzymują bezpłatnie 100 odbitek komunikatu, komunikaty jednak nie są honorowane.

**POLSKA SKŁADNICA POMOCY SZKOLNYCH
(O T U S)**

WARSZAWA, NOWY-ŚWIAT 33, II piętro front, Tel. 287-30, 28-73 i 128-43.

podaje do wiadomości, że prowadzi następujące działy:

I. DZIAŁ POMOCY SZKOLNYCH. II. DZIAŁ MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH I PRZYBORÓW BIUROWYCH. III. KSIĘGARNIĘ PEDAGOGICZNO-NAUKOWĄ. IV. DZIAŁ WYDAWNICZY I Druków Szkolnych.

ZAOPATRUJEMY PRACOWNIE SZKOLNE

we wszystkie pomoce i przyrządy podług Poradnika w sprawach nauczania i wychowania (Wydawn. Ministerstwa W. R. i O. P.).

SPISY, KATALOGI I CENNIKI NA ŻĄDANIE.

Ceny i warunki dogodne.

g. 104

SPIS RZECZY ROCZNIKA 1931.

ARTYKUŁY:	Str.	b) Nauki biologiczne.	Str.
<i>Anigstein L.</i> List z Malajów	131	Zdolność regulacyjna zarodków płazów bezogonowych	25
<i>Bretsznajder S.</i> Nowe poglądy na zjawiska korozji metali	197	Meduzy słodkowodne	26
<i>Dembowska S.</i> Nowsze badania nad determinacją rozwoju jeżowca	142	Nowe poglądy na sprawę inwersji płciowej	26
<i>Gadomski J.</i> Odkrycie Plutona	44	Rozwój bez udziału jądra komórkowego	56
<i>Gadomski J.</i> Obecna opozycja Erosa	135	Zmiana ubarwienia Phasmodae na świetle	58
<i>Grotowski M.</i> Stulecie wielkiego odkrycia	179	Hormon płciowy a budowa przewodu nasiennego	59
<i>Jędrzejowski H.</i> Nowa komórka fotoelektryczna	149	Zdolność syntetyczna <i>Euglena gracilis</i> w ciemności	59
<i>Kaufman Laura.</i> Dzisiejszy stan autokatalitycznej teorii wzrostu	40	O hermafrodytycznym charakterze komórek płciowych	85
<i>Kępiński F.</i> Udział techniki w postępach astronomji	185	Znaczenie mutacji eksperymentalnych dla ewolucji	86
<i>Kochański A.</i> Jak przewidywać opad i czas jego trwania	105	O błonie komórkowej	88
<i>Lachman F.</i> Faraday jako chemik	183	Zależność tempa wzrostu od ruchów mięśniowych	89
<i>Łuniewski A. i H. Świdziński.</i> Z wycieczki geologicznej na Czywczyn i Łostun	193	Nowe badania z zakresu chemizmu pracy mięśnia	118
<i>Macko S.</i> Krótki przegląd kierunków i metod badań analityczno - pyłkowych	110	Używanie narzędzi przez zwierzęta	120
<i>Natanson W.</i> Michell i Cavendish	99	O hodowli in vitro suszonych tkanek zwierzęcych	122
<i>Ordyński P.</i> Pierwsza włoska wyprawa na Pamiry	137	Z najnowszych badań nad rotacją plazmy u roślin	159
<i>Pazdro Z.</i> Wycieczka geologiczna do Marokka	4	Różnicowanie witaminu B na poszczególne składniki	162
<i>Skarżyński B.</i> Chemja hormonów płciowych	10	Rola zaczynów i zużywanie materiałów zapasowych w rozwoju zarodka kury	163
<i>Stecki K.</i> Bolesław Namysłowski jako botanik	67	Wnikanie plemników do jaj rozgwiezdy	164
<i>Turnau Marja.</i> Wrażenia z wycieczki na Korysykę	33	W sprawie instynktów kota	165
<i>Wasiutyńska I.</i> Kilka słów o działaniu jednego z typów łącznic automatycznych	14	Odczyt W. R. Hessa o zjawisku snu	203
<i>Wertenstein L.</i> Budowa jądra atomowego	47	Nowe badania nad błoną operkularną kijanek płazów	204
<i>Zweibaum J.</i> Struktury cytoplazmatyczne w świetle badań nad hodowlą tkanek in vitro	75	Aparat neuromotoryczny pierwotniaków	206
		Badania fizyko-chemiczne krwi u mięczaków	207
		Zależność ruchu rzęskowego od układu nerwowego	209
		Ciekawy szkodnik cieplarni poznańskich	209
		c) Nauki fizyczne.	
KRONIKA NAUKOWA.		Występowanie asteryzmu na roentgenogramach i jego znaczenie	18
a) Astronomja, geologja.		Scyntylacje i najsłabsze błyski widzialne	55
Łupki palne w Estonji	21	Zderzenia fotonów	82
Ruch fotonów wewnątrz gwiazd	23	Bardzo czuły licznik energii promienistej	82
Materia międzygwiazdowa	157	Nowy materiał izolacyjny	84
O energii geochemicznej roślin	210	O katatermometri	84
		Aparat Müllera do tłumienia drgań	116

	Str.		Str.
Przezroczystość szkła w różnych dziedzinach widma	117	<i>Mazur J.</i> O zależności stałej dielektrycznej dwusiarczku węgla od temperatury	218
Bezpośrednie wyznaczanie szybkości promie- ni katodowych	118	<i>Mazur J.</i> O zależności gęstości dwusiarczku węgla od temperatury	217
Albert Abraham Michelson	155	<i>Mydlarski J.</i> Charakterystyka antropologicz- na uczestników międzynarodowych zawo- dów narciarskich w Zakopanem 1929 r.	218
Działanie biologiczne promieni gamma	158	<i>Ney M. J.</i> O rozszerzeniu prążków, występu- jących w widmie Ramana bez zmiany dłu- gości fal	62
Okular fotometryczny do badań chalkogra- ficznych	158	<i>Ney M. J.</i> O wpływie temperatury na widmo Ramana dla kwarcu	62
O różnych stanach skupienia helu	211	<i>Nowiński W. W.</i> O wielości hormonów grasicy	218
Halas i jego pomiary	212	<i>Parysówna J.</i> O serjach rezonansowych pary bismutu	62
Nowa metoda tworzenia powłok metalicznych. O pracach przygotowawczych do badań nad rozbijaniem atomów zapomocą wysokich napięć	214	<i>Piekara A.</i> Badania nad istotą zależności sta- łej dielektrycznej układów rozproszonych od stopnia rozdrobnienia	91
d) <i>Mikrobiologia.</i>			
Działanie wapnia na własności drobnoustrojów	122	<i>Piekara A.</i> Stała dielektryczna emulsyj wod- nych i alkoholowych	91
Chemja laseczników gruźliczych	161	<i>Pożaryski M. i S. Wachowski.</i> O przewodności wyładowania pierścieniowego	91
O działaniu promieni mitogenetycznych na bakterje	166	<i>Racięcka M.</i> Chróściki (Trichoptera) północno- wschodniej Polski ze szczególnem uwzględ- nieniem obszaru Wileńsko - Trockiego.	61
O bakterjach i pettenkoferjach	210	<i>Wolfke M. i J. Mazur.</i> O dwóch różnych mo- dyfikacjach ciekłego eteru etylowego	124
NOWE APARATY I METODY LABORA- TORYJNE.			
Optyczna metoda pomiaru drobnych zmian długości	27	<i>Wolfke M. i J. Mazur.</i> Polaryzacja i asocjacja eteru etylowego w zależności od tempe- ratury	125
Laboratoryjny pomiar pojemności wielkiego naczynia	27	<i>Wolfke M. i J. Mazur.</i> O dwóch różnych mo- dyfikacjach ciekłego nitrobenzolu	169
Usuwanie śladów tlenu z azotu	28	<i>Wolfke M. i J. Mazur.</i> O dwóch różnych mo- dyfikacjach ciekłego dwusiarczku węgla	170
Podgrzewacz o stałej temperaturze	28	<i>Wolfke M. i J. Mazur.</i> Zmiana polaryzacji elektrycznej nitrobenzolu w zależności od temperatury	218
Prosty potencjometr kompensacyjny z lampą katodową	28	<i>Wolfke M. i J. Mazur.</i> O zmianie polaryzacji dielektrycznej dwusiarczku węgla z tem- peraturą	218
Tensjometr du Nouy	60		
Zastosowania fotokomórki w połączeniu z apa- ratem mikroprojekcyjnym	122	UCHRONA PRZYRODY.	
Rurka mikro - absorpcyjna z zamknięciami ręciowymi	123	Praca naukowa w polskich parkach natury i rezerwatach	28
Nowy spektroskop siatkowy	123	XIII zjazd Państwowej Rady Ochrony Przy- rody	62
Nowe przyrządy miernicze elektryczne Westona	123	Postępy ochrony przyrody leśnej w Polsce w r. 1930	91
Mikroskop - wirówka	168	W obronie zagrożonej przyrody Tatr	174
Oznaczanie wilgoci w produktach technicznych	216	III zjazd Delegatów Ligi Ochrony Przyrody	219
KOMUNIKATY Z LABORATORJÓW.			
<i>Biczek J.</i> Mostek skrócony z oporami dodat- kowymi	90	KRYTYKA I BIBLIOGRAFJA.	
<i>Dembowski J.</i> Dalsze badania nad geotropiz- mem <i>Paramaecium</i>	62	Archiwum Mineralogiczne	32
<i>Dziewulski H.</i> Badania nad siłą przeciwelek- tromotoryczną łuku ręciovowego	90	<i>Brzeziński J.</i> Moroszka (<i>Rubus chamaemo- rus</i>)	31
<i>Fridrichson J.</i> Fluorescencja pary manganu	61	<i>Bzowski K.</i> Jak uczyć o klimacie	95
<i>Henig B.</i> O unerwieniu t. zw. niższych orga- nów zmysłowych u gąsienic motyli	61	Das Lebensproblem im Lichte der modernen Forschung	174
<i>Jarocki J. i Demianowicz A.</i> O występowaniu w rzece Wiśle pontyjsko - kaspijskiego obunoga <i>Chaetogammarus tenellus</i>	170	Dzieje rozwoju fizyki w zarysach	95
<i>Judycki S. i Z. Kasprzykowski.</i> Badania strat w dielektrykach	170	<i>Fischel A.</i> Lehrbuch der Entwicklung des Menschen	95
<i>Kryńska H. P. i W. R. Witanowski.</i> O prze- puszczalności mięśnia sercowego dla jon- ów sodu i potasu	169	<i>Gadomski J. i E. Rybka.</i> Kosmografja	219
<i>Lachs H. i J. Biczek.</i> O potencjale elektroki- netycznym	90	<i>Geyer H.</i> Praktische Futterkunde für den Aquarien- und Terrarienfreund	95
<i>Mazur J.</i> O zależności stałej dielektrycznej eteru etylowego od temperatury	123	<i>Kołodziejczyk J.</i> Botanika dla seminarjów nauczycielskich	127
<i>Mazur J.</i> O zależności stałej dielektrycznej nitrobenzolu od temperatury	124	Krajobrazy roślinne Polski	221
<i>Mazur J.</i> Zmiana gęstości eteru etylowego w zależności od temperatury	124	<i>Kulczyński S.</i> Atlas flory polskiej	173
<i>Mazur J.</i> O zmianie gęstości nitrobenzolu w zależności od temperatury	169	<i>Lublinerówna K.</i> Torfowce	172
		<i>Maeterlinck M.</i> Życie mrówek	173

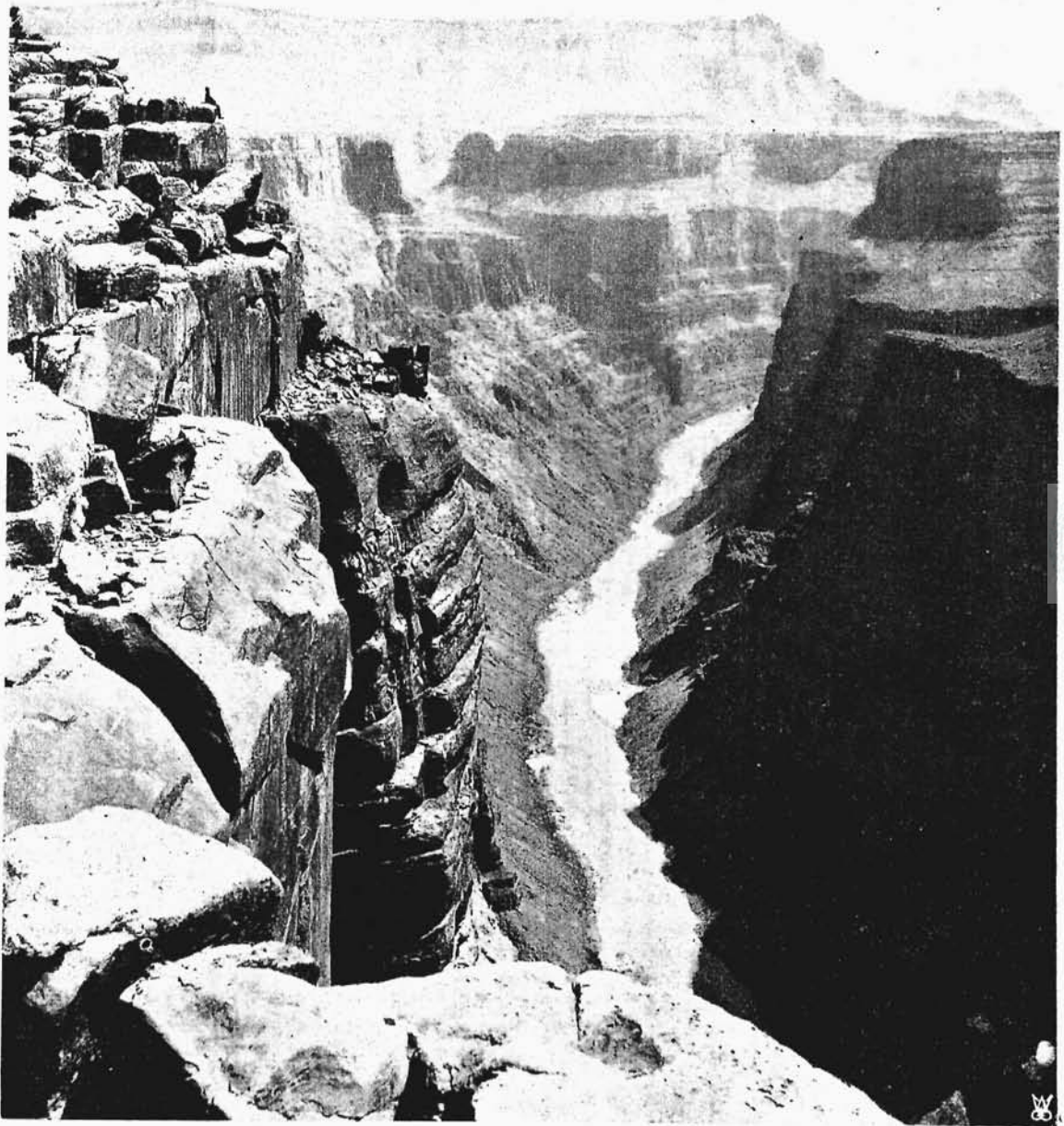
	Str.		Str.
<i>Meisenheimer J.</i> Geschlecht und Geschlechter im Tierreiche	32	IV zjazd Międzynarodowego Inst. Antropol. i XV kongres międzyn. antrop. i archeol. przedhist. w Portugalji w r. 1930	95
<i>Midowicz W.</i> i <i>S. Merta</i> , Zwardoń i okolica	172	<i>Henryk Zwaardemaker</i>	96
Ochrona Przyrody, rocznik 10	125	List do Redakcji	96
<i>Pauling L.</i> and <i>S. Goudsmit</i> , The Structure of Line Spectra	32	Stulecie Faradaya	127
<i>Pawlowski S.</i> Geografja	63	Komunikat w sprawie Międzynarodowego Kongresu Historycznego w Warszawie w roku 1933	128
Poradnik dla samouków, Zoologja	170	Ś. p. <i>Fryderyk Schille</i>	128
Projekt polskiego mianownictwa botanicznego w zakresie cytologii i histologii roślin	221	<i>W. H. Keesom</i> w Warszawie	176
<i>Rząśnicki A.</i> Zebry	221	Hojny dar dla nauki polskiej	176
<i>Skowron S.</i> Zarys pasorzytów człowieka	220	Zjazd Association des Anatomistes	176
<i>Urbanowiczówna K.</i> Ameba i wymoczek	30	Międzynarodowy Kongres Ochrony Przyrody	176
<i>Waniczek H.</i> Badania nad kilkoma gatunkami rodzaju <i>Asplanchna</i> Gosse	171	Z Puszczy Białowieskiej	176
<i>Zakrzewski K.</i> O promieniotwórczości	93	Jubileusz Faradaya	222
<i>Zwoliński T.</i> Tatry	171	<i>Richard von Wettstein</i>	223
<i>Żabiński J.</i> Karaluch	94		

MISCELLANEA.

Wystawy zakładowe na jubileuszu Politechniki Zuryckiej	32
Zjazd geofizyczny w Poczdamie	64
10-lecie zakładu naukowego	64

CAŁOSTRONICOWE ILUSTRACJE TYTUŁOWE.

Wielki kanjon rzeki Colorado	1
Szczyt Romsdalshorn (Norwegja)	33
Dniestr pod Dźwinogrodem	65
Kamienne miasto, Ciężkowice	97
Krajobraz mazowiecki	129
Michał Faraday	177

WIELKI KANJON RZEKI COLORADO.